

In deze rubriek bespreekt de redactie afstudeerscripties met onderwerpen die aansluiten op de in Agora aangesneden thema's. De redactie kiest scripties die opvielen in kwalitatief en/of inhoudelijk opzicht.

Cor van Dijk (2003). *Op zoek naar de betekenis van openbare ruimte. Een analyse van discoursen openbare ruimte van Amsterdamse professionals, theoretici en mijzelf.* Planologie, Universiteit Utrecht.

Cor van Dijk werd tijdens een studieperiode in de VS enthousiast over de betekenis van ontwerp in de openbare ruimte. Geïnspireerd door de toen juist verschenen publicatie 'Op zoek naar nieuw publiek domein' van Maarten Hajer en Arnold Reijndorp schreef hij zijn scriptie als combinatie van 'openbare ruimte' en 'discoursanalyse'.

Van Dijk onderscheidt drie discoursen, namelijk het discours van professionals (belichaamd door de Dienst Ruimtelijke Ordening van de Gemeente Amsterdam), dat van theoretici (sociologen, politicologen, geografen) en een eigen discours waarin hij probeert een persoonlijke wending aan het bovenstaande te geven. In de analyse van deze discoursen bespreekt van Dijk een viertal spanningsvelden binnen het thema openbare ruimte.

Allereerst staat de betekenis van openbare ruimte centraal: fysiek-ruimtelijk (professionals) versus gebruik en betekenis (theoretici). Voorts behelst het discours van professionals openbare ruimte als neutrale ruimte, terwijl theoretici deze neutraliteit bekritisieren en veeleer spreken over parochiale plekken. In relatie met het voorgaande opteren professionals voor een overheidsgestuurde aanpak, terwijl theoretici de voorkeur geven aan publiek-private samenwerking. Ten slotte geloven professionals in de maakbaarheid van de openbare ruimte, terwijl theoretici uitgaan van stedelijkheid als sociaal fenomeen. Van Dijks 'eigen' discours loopt in grote lijnen parallel met dat van de theoretici. Vanuit zijn eigen ervaring, die hij tijdens een stage heeft opgedaan, onderstreept hij dat gebruikers geen onderscheid maken tussen openbare en semi-openbare ruimte.

De drie discoursen worden toegepast op een case, namelijk het Arenagebied in Amsterdam Zuidoost. Deze perifere locatie met een goede bereikbaarheid vormt een passende illustratie voor de beschreven discoursen. De ontwikkeling van de locatie moet leiden tot een nieuwe vorm van stedelijkheid. Naast een hoge mate van functiemenging wordt de inrichting van de openbare ruimte als een van de belangrijkste middelen gezien om dit stedelijke klimaat te realiseren.

Van Dijk concludeert dat in het project Arenagebied het discours van de professionals dominant is. De oorzaak vindt hij in de machtspositie van de beleidsmakers in Amsterdam. Verder blijkt het planningsproces van het Arenagebied incrementeel te verlopen: de planinhoud en het planproces worden voortdurend aangepast.

Afsluitend geeft Van Dijk de aanbeveling richting professionals de rol van de overheid ten aanzien van openbare ruimte te herzien. Het gegeven dat de inrichting van de openbare ruimte automatisch als overheidstaak wordt gezien, beperkt de mogelijkheden. Voor het Arenagebied betekent dit dat de betrokken partijen meer verantwoordelijkheid zouden moeten nemen voor de openbare ruimte, waarbij de overheid als partner meedenkt.

Kortom: enerzijds zet de scriptie van Cor van Dijk een compleet beeld neer van de denkkaders waarbinnen over openbare ruimte wordt nagedacht en anderzijds illustreert hij treffend de spanningsvelden bij het toepassen van deze kaders. Een manier om 'professionals' en 'theoretici' nader bij elkaar te brengen lijkt echter vooralsnog niet voor handen.

Casper Stelling